

ALTs krav til fagtekster

Vedtatt av avdelingsstyret i møte 03.05.2011 Sak A 10/11, sist revidert 15.9.2014

Innenfor alle fag i høyere utdanning står oppgaveskriving og utforming av fagtekster sentralt. De enkelte fagtradisjonene kan ha ulike måter å disponere og utforme en fagtekst på, og det er ulike standarder for hvordan man skriver referanser i teksten og litteraturlister. Felles for alle fag og utdanninger ved ALT er likevel at du som student skal etterkomme de generelle kravene avdelingen har utarbeidet for utforming av fagtekster, og som er uttrykt i dette dokumentet. Denne veiledningen gir en kort innføring i formelle krav, bruk av referanseteknikk og disponering av fagtekster i tillegg til noen generelle råd for skriving av fagtekster som gjelder på tvers av fag.

Fagtekster bygger på arbeider som har vært publisert av andre og egne erfaringer/refleksjoner. Det finnes som nevnt flere varianter av kilde- og litteraturhenvisninger til andres arbeider, men uansett hvilken standard du benytter, skal du være *konsekvent*. På den måten kan opplysningene i referansen identifiseres, og arbeidet ditt kan i størst mulig grad etterprøves. Gjennom å skrive egne tekster skal du som student vise intellektuell redelighet i forhold til bruk av andres arbeider og etterleve de normer som ligger til grunn for utforming av akademiske tekster. Slurv med kildehenvisninger kan medføre nedsatt karakter. Mer alvorlige mangler, avskrift eller fusk vil bety avvisning av oppgaven, i verste fall også utestenging for en periode fra Høgskolen i Sør-Trøndelag og andre utdanningsinstitusjoner. For Høgskolen i Sør-Trøndelag gjelder følgende bestemmelser:

Avskrift, eller tilnærmet avskrift, fra andres eksamensbesvarelser eller fra bøker, internett eller annet, uten korrekt kildehenvisning, **anses som fusk**, og behandles iht. forskrift om eksamen ved Høgskolen i Sør-Trøndelag § 16[1]

Denne veiledningen gjelder primært de formelle kravene til kilde- og litteraturhenvisninger som ALT anbefaler. På bibliotekets nettsider under Studiehjelp (HiST Bibliotekstjenesten) vil du finne flere nettstedene som gir utførlige forklaringer og gode råd for utforming av fagtekster. Søker du i bibliotekbasen Oria finner du nyttige bøker om fagtekstsjangeren, og om oppgave- og rapportskriving generelt.

Generelle krav til utforming

Alle fagtekster og større oppgavearbeider skal ha forside med tittel, student(enes) navn, fagkode og datering. I fagtekster der det er naturlig å bruke innholdsfortegnelse, skal den skrives på eget ark. Teksten skrives med skriftstørrelse 12, og det anbefales å bruke skrifttypene i Timesfamilien (Times, Times New Roman, Times Roman osv.) med 1,5 linjeavstand. Teksten skal ha sidenummerering. Etter selve teksten skal litteraturlisten plasseres og eventuelle vedlegg. Bachelor- og mastergradsoppgaver vil ha mer detaljerte krav til utforming, og vi henviser til de ulike fagenes egne skriv for en nærmere presisering av dette.

Oppbygging av fagteksten

Det er flere måter å bygge opp strukturen i en fagtekst på, og det kan variere hvilke elementer som skal være med. I oppgaver der studenten utformer problemstillingen (fokus/spørsmålsstilling) selv, stilles krav om at problemstillingen skal være relevant for fagområdet eller utdanningen og at det er mulig å gi svar på den. I større arbeider skal det redegjøres for hvilke metodiske valg som er gjort, spesielt der det benyttes egen empiri, og hvilke teoretiske perspektiv som er valgt som forståelsesramme for å finne svar på problemstillingen.

For eksempel vil en fagdidaktikkoppgave på lærerutdanningene være gjennomsyret av fagdidaktisk refleksjon gjennom teksten, både med hensyn til fremstilling av stoffet og i de metodiske overveielserne. Det er den fagdidaktiske problemstillingen som styrer fremstillingsformen.

Det er også viktig å understreke at innholdet i fagteksten vil legge føringer for oppbyggingen, blant annet for hvordan og i hvilken rekkefølge en presenterer teori, empiri, analyse og drøfting. Noen ganger vil det for eksempel være hensiktsmessig med egne avsnitt med teorigjennomgang, mens andre ganger er det mer hensiktsmessig å bruke teorien direkte inn i en drøfting av egne erfaringer og observasjoner.

Fremstillingen må imidlertid uansett sjanger og innhold ha en klar struktur og oppbygging. Det viktigste er å være bevisst på at du skriver teksten for en annen leser, og at du velger en oppbygging som gjør det lett for leseren å følge med og som sikrer at teksten din får en god og logisk framdrift. I mange tilfeller vil oppbyggingen grovt tegnet kunne se slik ut:

- *Innledning* som får fram problemstilling/fokus/spørsmålsstilling og hva som motiverer den.
- *Hoveddel* der disposisjonen av stoffet følger en logisk progresjon fra presentasjon til drøfting. Fremstillingen kan gjerne struktureres med mellomtitler slik at sammenhengen blir synlig. Teori og empiri fungerer primært som et redskap for drøfting av problemstillingen og bør integreres i drøftingen. Egne erfaringer og oppfatninger kan trekkes inn på en saklig måte der de fungerer som eksempler på eller sannsynliggjør momenter i studentens faglige argumentasjon og drøfting.
- *Konklusjon* som gir en oppsummering og svarer på tekstens problemstilling/fokus/spørsmålsstilling.

Den personlige stemmen

Mange studenter lurer på om det er lov til å si sin egen mening i en fagtekst. Det er det lov til, men det kan være forskjeller mellom fagene i framstillingsformen, blant annet hvilke tradisjoner man har for bruk av pronomenet ”jeg”. Først og fremst er det nødvendig at du har en faglig distanse, og at teksten ikke blir synsete og i for stor grad preget av personlige meninger uten faglig kildeforankring. Men like fullt står du fram som en aktiv forfatter: Du er den som stiller spørsmål, henter inn og velger ut kilder, og mange ganger kan det være relevant å trekke inn egne erfaringer. Dine egne oppfatninger kan også komme fram til fulle, men på en saklig måte ved at du

begrunner disse oppfatningene med bakgrunn i teori, empiri og med støtte fra faglitteraturen. Du kan altså vise til et standpunkt og drøfte om dette er holdbart ut fra bestemte krav og kriterier. Imidlertid er det viktig at du ikke bruker deg selv som privatperson eller bruker egne erfaringer som grunnlag for generaliseringer, men kun som eksempler.

Informasjonsinnhenting

Du bør sette av god tid til informasjonsinnhenting i startfasen. Sjekk i pensumlitteraturen, kikk gjennom innholdsfortegnelser, registre og litteraturlister i aktuelle bøker, lær deg å søke i Oria. På bibliotekets nettsider finnes lenker til kvalitetssikrede oppslagsverk og e-ressurser, som Atekst, Idunn, ordbøker, offentlig informasjon med mer. Internett er for mange den første kilden, og oppslagsverk som Wikipedia kan gi en innføring i definisjoner og søkeord. Det er imidlertid viktig å huske at Wikipedia ikke er en kvalitetssikret kilde, og derfor unngår man vanligvis å bruke Wikipedia, både i teksten og i litteraturlisten. Leksikon og andre oppslagsverk kan også være til hjelp for å sette opp presise emneord før du begynner søket. Vær bevisst på forskjellen mellom brede og smale søk og sjekk synonymer! På denne måten kan du få gode ideer til både problemstilling, avgrensning og disponering av fagteksten. Det er lurt fra starten å utarbeide en liste over de kildene du finner og lagre den på datamaskinen, eller ev. bruke programmer som lagrer for deg. Før inn referansene i teksten (navn, årstall og sidetall) med en gang du bruker en kilde. Da sparer du deg mye arbeid med å finne tilbake til kilder i etterkant.

Referanser og litteraturhenvisninger

Det finnes flere måter å skrive referanser på, og også her er det ulike tradisjoner innenfor ulike fag og institusjoner. Det viktigste i all akademisk skriving er å være konsekvent og holde seg til ett system innenfor en fagtekst slik at det blir lett for leseren å forstå og finne fram i dine referanser. Vi anbefaler imidlertid at alle fagtekster skal bygge på APA-standarden, noe som betyr at man angir forfatter og år med parentes *i teksten* med henvisning til en alfabetisk litteraturliste. Dette er nærmere beskrevet på neste side og i tabellen til slutt.

Hvorfor trenger vi referanser i teksten?

Et viktig prinsipp når en fagtekst utformes er at det skal være referanser i de deler av teksten som omtaler eller bygger på andre tekster, eller der hvor man gjengir faktaopplysninger som ikke er allment kjent for leseren. Referansene i teksten skal komme rett etter din egen beskrivelse av de andre tekstene, eller rett etter opplysninger som du har hentet fra en annen kilde. Det er altså ikke tilstrekkelig å liste opp alle referansene til slutt i et avsnitt eller på ei side, de må komme løpende i teksten direkte tilknyttet det du har hentet fra kilder. Slike referanser i teksten gjengis med etternavn på forfatter og årstall i parentes, og det skal oppgis sidehenvisninger når man referer til spesifikke utsagn hentet fra et bestemt sted (Stene, 1999, s. 125). Kommenterer du flere kilder samtidig, ordnes referansene i teksten alfabetisk på etternavn og skilles med et semikolon (Spangen, 2004, s. 43; Stene, 1999, s. 36).

Hensikten med tekstreferansene er at det tydelig skal framgå hvilke kilder arbeidet ditt bygger på, slik at leseren kan se hva som er dine egne tanker og hva som er hentet fra andres arbeider. Gjennomført god referanseskikk vil sikre deg mot mistanke om

plagiat. Samtidig skal en leser kunne finne fram til kilden ved hjelp av litteraturlisten for eventuelt å etterprøve påstandene dine og se om det er gitt en rimelig fortolkning av det andre har skrevet. Dette er enklest om du oppgir sidetallshenvisninger i tillegg til forfatter og årstall, så vi anbefaler derfor en slik praksis. Alle referanser i teksten skal gi henvisning til og stemme overens med den alfabetiske litteraturlisten bak selve fagteksten.

Hvordan gjengi kildene?

Det er i hovedsak tre måter å inkorporere andre kilder i egen tekst på, enten ved sitat, parafrasering eller referat. Som en hovedregel kan man si at du bruker sitat når den direkte ordlyden er viktig og du har stor bruk for kildens autoritet, du parafraserer for å gjengi meningen når den presise ordlyden ikke er viktig og for å forkorte, og du refererer når du vil gi en generell presentasjon av kilden uten unødvendige detaljer. Når du nevner eller siterer en kilde, skal du presentere den og knytte den til din egen tankerekke i teksten på en tydelig måte.

Direkte sitat er en ordrett gjengivelse av kilden. Det vil si at hvert eneste ord og tegn skal gjengis nøyaktig slik de står i originalen, også der det er trykkfeil. Når det siteres direkte fra andres arbeider skal det brukes anførselstegn, og henvisningen etter sitatet skal alltid vise til forfatter, år for utgivelsen og sidetall. Om deler av sitatet blir utelatt, markeres det med en parentes i teksten, slik: ”En akademisk forfatter må identifisere de kildene han bygger på. (...) Referansene bør derfor inneholde sidetall” (Knutsen, 2005, s. 3). Sitater på tre linjer eller mer skal ikke settes i anførselstegn, men ha marginnrykk, være i 10 punkts skrift og ha avstand til teksten over og under for tydelig å skille dem fra egen tekst, som vist her:

En akademisk forfatter må identifisere de kildene han bygger på. Han skal ikke bare opplyse om hvor eller hvem han henter empirien fra; han plikter å opplyse på en slik måte at en skeptisk leser lett kan finne samme kilde og undersøke originaldokumentet på egen hånd. Referansene bør derfor inneholde sidetall. (Knutsen, 2005, s. 3)

Dette sitatet understreker betydningen av å oppgi nøyaktige referanser med sidetall også der det ikke blir gitt direkte sitat, men en parafrase eller et sammendrag av andres tekster (se f.eks. Rognsaa, 2000, s. 63). Husk at sitatet ikke skal erstatte, men underbygge dine egne tankerekker; det skal ikke stå ukommentert. En god huskeregel er å tenke at du må skrive deg både inn og ut av et sitat slik at du synliggjør for leseren hvorfor du har tatt det med, og slik at sitatet settes inn i oppgavens sammenheng.

Har du alt for mange direkte sitater, kan teksten din fort få et oppstykket preg, og den oppleves som trettende å lese. Da kan det være lurt å benytte seg av parafrasen eller referatet i stedet. En parafrase er en tekstnær gjennomgang av andres tekst, men der du gjengir innholdet med egne ord. Et eksempel på en parafrase er følgende:

Kildehenvisninger, i noen tilfeller med sidehenvisning, brukes for at leseren kan finne ut hvor en forfatter av en akademisk tekst har hentet informasjonen sin (Knutsen, 2005, s. 3).

I slike tilfeller kan man også lage henvisninger som er mer integrert i teksten, slik at kilden eller forfatteren inngår som element i setningene:

Ifølge Knutsen (2005, s. 3) er det viktig

Skal du kun gjengi kjernen i kilden eller gi en generell presentasjon av den, bruker du referat. Da har du større frihet til å velge ut hva du vil legge vekt på, og til å endre på rekkefølgen i hvordan du presenterer kilden. Et eksempel på et referat er følgende:

Nøyaktige kildehenvisninger er en viktig del av akademiske tekster (Knutsen, 2005).

Innenfor noen fag er det vanlig å bruke fotnoter i stedet for å gi referanser som en del av løpende tekst. Når man bruker parentesreferanser, slik APA gjør, kan man bruke fotnoter til utdypende opplysninger som er relevant å ha med, men som bryter med strukturen i hovedteksten og som er litt på siden av problemstillingen du forfølger. Det kan for eksempel være kommentarer til opplysningene du kommer med, henvisninger til andre avsnitt i teksten og lignende. De kan også brukes til å oppgi ikke publiserte kilder som samtaler, intervjuer, e-post og observasjoner som du selv har framskaffet. Forelesninger eller lignende skal ikke med som kilder i litteraturlisten, men opplysninger du har fått i slike sammenhenger kan i helt spesielle tilfeller føres i fotnoter. Du bør imidlertid som forfatter selv gå til foreleserens primærkilder for å hente fram referansene i stedet for å bruke foreleseren som kilde.

Litteraturliste og kildeoversikt

Litteraturlisten føres opp til slutt etter fagteksten og skal utgjøre en *samlet* oversikt over kilder du har brukt i din fagtekst. Du skal kun oppgi kilder du har referert til i din tekst. Listen skal ordnes alfabetisk.

Ulike arbeider av samme forfatter settes opp kronologisk. Når du refererer til samme forfatter med flere publikasjoner samme år, markeres det i referansen i teksten og i litteraturlisten med a, b, c osv bak årstallet.

I tabellen som ligger vedlagt vises *eksempler* på ulike typer referanser i tekst og litteraturliste i APA-standard. For en mer utfyllende liste så henviser vi til VIKO, NTNU: <http://www.ntnu.no/viko/oppgave>

Det viktigste er at leseren kan identifisere kilden i dine tekster. Er du i tvil om hvordan referansen føres – bruk sunn fornuft, og vær konsekvent.

Litteratur

Erikson, M. G. (2010). *Riktig kildebruk*. Oslo: Gyldendal akademisk.

Høgskolen i Sør-Trøndelag. *Vurdering/eksamen*. Hentet 8. mars 2011 fra <http://hist.no/vurdering/>

Høgskolen i Sør- Trøndelag. Bibliotekstjenesten. *Studiehjelp fra biblioteket*. Hentet 29. juli 2005 fra <http://www.hist.no/bibliotek/studiehjelp.php>

Knutsen, T. (2005). *Om å skrive semesteroppgave i statsvitenskap*. Hentet 3. august 2005 fra http://www.svt.ntnu.no/iss/Torbjorn.Knutsen/skrive_semesteroppgave_2005.pdf

Rognsaa, Aa. (2000). *Prosjektoppgave: krav til utforming*. Oslo: Universitetsforlaget.

Spangen, I. C. (2004). *Henvisning til kilder og utforming av litteraturliste*. Oslo: Høgskolen i Oslo. Hentet 29. juli 2005 fra <http://www.jbi.hio.no/bibin/KoG/kat/kilder.htm>

Stene, M. (1999). *Vitenskapelig forfatterskap: hvordan lykkes med skriftlige studentoppgaver*. Steinkjer: Kolle forlag.

Nr.	Kilde/referanse fra:	I din tekst:	I litteraturlisten:
1	Bok med én forfatter	(Sørensen, 2010, s. 14)	Sørensen, Ø. (2010). <i>Drømmen om det fullkomne samfunn</i> . Oslo: Aschehoug.
2	Bok med to eller tre forfattere	(Johannessen, Tufte, & Christoffersen, 2010, s. 200-205)	Johannessen, A., Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2010). <i>Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode</i> . Oslo: Abstrakt.
3	Bok med flere enn tre forfattere	(Raastad, Paulsen, Refsnes, Rønnestad, & Wisnes, 2010, s. 25) Ved senere henvisninger oppgis kun (Raastad et al., 2010)	Raastad, T., Paulsen, G., Refsnes, P. E., Rønnestad, B. R., & Wisnes, A. R. (2010). <i>Styrketrening: i teori og praksis</i> . Oslo: Gyldendal undervisning.
4	Kapittel i bok med redaktør(er)	(Holm, 2001, s. 312)	Holm, M. (2001). Matematikkvansker og aspekter ved opplæring. I E. Befring & R. Tangen (red.), <i>Spesialpedagogikk</i> (s. 304-321). Oslo: Cappelen akademisk forlag.
5	Flerbindsverk	(Dahl, Øy, & Flo, 2010, s. 63)	Dahl, H. F., Øy, N. E., & Flo, I. (red.). (2010). <i>Norsk presses historie: 1-4 (1660-2010): Bind 4. Norske aviser fra A til Å</i> . Oslo: Universitetsforlaget.
6	Læreverk	(Asdal & Justdal, 2007, s. 3)	Asdal, F. A., & Justdal, H. (2007). <i>NB!: Norsk boka 9</i> . Oslo: Damm.
7	Norges offentlige utredninger	(Midtlyngutvalget, 2009) Eller (NOU 2009:18)	Midtlyngutvalget. (2009). <i>Rett til læring</i> . (NOU 2009:18). Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet 2. mars 2011 fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2009/nou-2009-18 . Eller NOU 2009:18. (2009). <i>Rett til læring</i> . Oslo: Kunnskapsdepartementet. Hentet 2. mars 2011 fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/nouer/2009/nou-2009-18 .
8	Meldinger til Stortinget	(Meld. St. 6, 2010)	Meld. St. 6. (2010). <i>Likestilling for likelønn</i> . (Meld. St. 6, 2010-2011). Hentet 2. mars 2011 fra http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/dok/regpubl/stmeld/2010-2011/meld-st-6-20102011.html?id=625636 .
9	Kunnskapsløftet (midlertidig papirutgave)	(Læreplanverket for kunnskapsløftet [LK06], 2006, s. 78) Ved første gangs bruk skrives det fullt	<i>Læreplanverket for kunnskapsløftet</i> . (2006). Oslo: Kunnskapsdepartementet.

		ut. Ved senere henvisning: [LK06] Eller (Kunnskapsdepartementet, 2006)	Eller Kunnskapsdepartement. (2006). <i>Læreplanverket for kunnskapsløftet</i> . Oslo: Forfatteren.
10	Kunnskapsløftet (nettutgave)	(Utdanningsdirektoratet, 2011)	Utdanningsdirektoratet. (2011). <i>Læreplan i kunst og håndverk</i> . Hentet 29. april 2011 fra http://www.udir.no/grep/Lareplan/?laereplanid=127655 .
11	Artikkel med én forfatter	(Coppieters, 2005, s. 132)	Coppieters, P. (2005). Turning schools into learning organizations. <i>European Journal of Teacher Education</i> , 28(2), 129-139.
12	Artikkel med flere forfattere	(Jensen & Traavik, 2010, s. 33)	Jensen, P. I., & Traavik, N. V. (2010). Forholdet mellom teori og praksis i pedagogikkfaget. <i>Bedre skole</i> , (4), 32-35.
13	Konferansebidrag	(Lund, Cyvin, & Sundt, 2008)	Lund, A. B., Cyvin, J., & Sundt, G. (2008). <i>The nature science teacher's meeting with the pupil as an ICT user</i> . The 9th Nordic Symposium on Science Education, 11th-15th June 2008 Reykjavik Iceland. Sammendrag hentet 2. mars 2011 fra http://mennta.hi.is/malthing_radstefnur/symposium9/ .
14	Flere publikasjoner av samme forfatter og årstall	(Larsen, 2010a, s. 12) (Larsen, 2010b, s. 114-117)	Larsen, V. (2010a). <i>Sannhetens time</i> . Oslo: Cappelen Damm. Larsen, V. (2010b). <i>Brytningstid</i> . Oslo: Cappelen Damm.
15	Bøker tilgjengelig via internett	(Awl, 2011)	Awl, D. (2011). <i>Facebook me! A guide to socializing, sharing, and promoting on Facebook</i> (2. utg.). [Berkeley, CA]: Peachpit press.
16	Avisartikkel	(Brumo, 2010)	Brumo, J. (2010, 21. januar). Et dukkehjem i dag. <i>Adresseavisen</i> . Hentet 2. mars 2011 fra http://www.adressa.no/ .
17	TV-program	(Sandvig, 2010)	Sandvig, H. (2010). Om mobbing [TV-serie episode]. I H. Sandvig (programleder). <i>Puls</i> . Oslo: Norsk Rikskringkasting.
18	Internettside/vevside	(Bonsai Kitten, 2000)	<i>Bonsai Kitten</i> . (2000). Hentet 10. februar 2011 fra http://www.museumofhoaxes.com/hoax/archive/permalink/bonsai_kitten/ .
19	Institusjon som forfatter	(Statistisk Sentralbyrå, 2011)	Statistisk Sentralbyrå (2011, 10. februar). <i>Råvareprisene øker</i> . Hentet 10. februar 2011 fra http://www.ssb.no/pif/ .
20	Sekundærkilde (Om mulig bør man skaffe seg originaldokumentet. Hvis det ikke er mulig, referer man slik at det fremgår at man bruker en sekundærkilde)	(Olsen, referert i Johnsen & Wold, u.å., s. 68)	Johnsen, M. H., & Wold, T. K. (u.å.). <i>Barn og unge i et samfunnsperspektiv</i> . [S.l.]: [s.n.].

[1] Følgende reaksjoner kan gjøres gjeldende ved fusk: annullering av eksamen, eventuelt også utestenging fra Høgskolen i Sør-Trøndelag og miste retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner under universitets- og høgskoleloven i inntil ett år.

Lovhjemmel for slike saker finnes i lov om universiteter og høyskoler § 4-7 og § 4-8.